

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

10 De cambio Sicco.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

niores, vel viciniore sunt proxima nundina. Proponam exemplum: Inter primas, & secundas nundinas, hoc est à primis ad secundas sunt tres menses, si nummularij dent pecuniam in primo mense sibi ad secundas nundinas soluendam, exigere solent plus lucri: si in secundo, minuitur: si in tertio, etiam diminuant. Respondeo, vsuram hanc esse manifestam: si plus, minusve lucri exigatur, pro citior, tardiorve pecunie solutione, quia tunc habetur ratio breuionis, longiorisve temporis expectati ad solutionem faciendam. At nummularij ab omni vsura labe suum lucrum purgare contendunt, eo quia si distantiore sunt proxima nundina, plures sint, qui pecunias accipiant soluendas in nundinis, & pauciores, qui pecunias dent. Pretium autem augetur, vel minuitur, copia, vel penuria emptorum, venditorumque. Quemadmodum contingit in nundinis: nam in principio earum, merces carius venduntur, quia sunt multi emptores, & pauci venditores: è contrario, earum in fine merces vilius venduntur, quia sunt pauci emptores, & pauci venditores.

Sed certe nullius ponderis, & momenti est eiusmodi exculatio: quoniam pretia mercium legitime augetur, vel minuitur ob penuriam, vel copiam venditorum, vel emptorum, quando, videlicet, merces venduntur, & emuntur presentis, & numerata pecunia, non credita, hoc est, non dilata ad tempus solutionem. Quare in cambijs, vel nundinis nequit augeti, vel minui pretium, eo quod fiat propinquiores, vel remotiores nundina: tunc enim ob dilata ad tempus pecunie solutionem, pretium augetur, ac proinde nihil refert, si adhuc tunc plures venditores pecuniarum abesse, eo quod plures inueniantur, qui pecunias accipiunt ad longius temporis spatium soluendas, vt eo tempore longius possint fructuosius pecunijs vt.

Quinto quaeritur, An sit licitum cambium inter mercatores, frequentissimum, quod etiam Itali vocant cambio con la ricorcia, quemadmodum illud de quo *sup. quæst. 2. hoc cap. disputari*; sed reuera partim est simile, partim dissimile, vt explicabo. Nummularius dat pecunias Caio, sed eo pacto, & obligatione, vt is, qui pecunias recipit, suas literas mittat ad ministrum, siue procuratorem illius, qui pecunias dat, v. g. Titius nummularius Genuensis habet ministrum, siue procuratorem Lugduni comorantem Seium, & Genus dat Caio mille aureos Lugduni soluendos, ea conditione, vt Caius scribat literas, & mittat Lugdunum ad Seium, qui pro ipso Caio soluat, ac proinde tanquam procurator ipsius Caij, soluat sibi ipse, tanquam procuratori Titij, qui deinde Seius scribit alias literas cambi ad ipsum Caium, vel soluat Titio, vel alteri, à quo accepit pecunias in nundinis.

Pari etiam ratione interdum nummularij pecunias accipiunt, ea etiam conditione, vt eas soluat in eo loco, vbi habet suum ministrum, vel procuratorem, in quo loco is, qui dat pecunias, nullum habet, qui pro ipso vel exigat, vel recipiat; ac proinde cogitur pacisci cum nummulario, vt ipsius nummularij procurator, qui in certo loco commoratur, pro eo, qui pecunias dedit nummulario, exigat, & recipiat solutionem.

Quaeritur itaque, an hoc cambium sit iniquum, vel vsurarium? Ratio quaestioni est, quoniam, qui dat pecunias alteri, illum sibi obligat ad soluendum alibi per suum ministrum, vel procuratorem: ac hæc obligatio est pecunia estimabilis, ergo nisi pretium cambi minuatur, iniquum est, quia vsura nullum pretium aliquid accipitur.

Deinde videtur etiam esse vsurarium cambium, quia *in cap. Naviganti, de Vsuris*, condemnatur tanquam vsurarius is, qui mutuas dat pecunias nauigaturo, ea conditione, vt idem ipse periculum suscipiat pecuniarum, & ratione periculi, & oneris suscepti, mutuatarius sibi obligat ad aliquid dandum vsura sorte: ergo eadem etiam ratione videtur vsurarius Titius, qui dat pecunias in vim cambi, ea conditione, vt Caius, qui accipit, eas per famulum, vel per curatorem ipsius Titij soluat. Respondeo, tale cambium differre ab eo, de quo *sup. in hoc cap. quæst. 2. tractauit*:

quia illud non sit eo pacto, vt qui recipit pecunias à nummulario, literas mittat ad procuratorem nummularij, sed sponte sua is hoc facit, vt veli se dare, literas ad illum procuratorem missis. At cambium, de quo nunc agitur, sit apposto pacto, vt qui pecunias accipit à nummulario, sit soluturus alibi per procuratorem ipsius nummularij. Et dicendum existimo, huiusmodi cambium per se non esse vsurarium, quia reuera ex vrbis Genus Lugdunum litera mittuntur, vbi sit vera solutio pecunie datæ, & acceptæ Genus: ac ita mutuum non est, cuiusmodi erat id, de quo sermo est *in cap. Naviganti, de Vsuris*. At vero ne iniquum sit cambium, hoc est, ne plus iusto pretio accipiatur, necesse est, vt pretium minuatur plus, minusve, pro maiori, minorisve illius obligationis estimatione.

Quæres, An Titius nummularius, qui Genus dat pecunias, possit alterum sibi obligare ad scribendum, & mittendum literas Lugdunum ad suum famulum, vel procuratorem, vt is ob pecunias, quas Lugduni soluit, curet suas literas Genus mittendas, vt ibi soluantur. Arbitror hoc cambium minime licitum esse, quia Titius, sicut Genus pecunias dat, vult, vt sibi Genus soluantur, quod, vt minimum, vsura speciem habet: eo quod vbi pecunia datur, soluitur ad tempus ex pacto, & obligatione.

Sexto quaeritur, Quid existimandum de eo cambi genere sit, quo etiam nummularij crebro vtuntur. Exempli gratia, cum quis negotiatur in nundinis, & habet apud se multorum pecunias, qui eas apud ipsum deposuerunt in negotiationem, hoc est, vt ipse tanquam procurator eorum negotiaretur, & permutaret pecunias: & tunc quidam alius pecunijs indigens petit ab eo mille aureos, eo pacto, vt ad annum integrum eos in ipsis cambijs detineat, hoc est, vt accipiat eos aureos in vim cambi, & deinde ad primas nundinas soluat, & ad soluendum denuo pecunias accipiat, quas postea soluat. Ac ita identidem accipiendo, & soluendo, integrum annum elabi patiatur. Exempli gratia: Titius habet pecunias Caij, & Seij, & Mæuij, & aliorum multorum, dat Sempronio mille, vt alibi soluat: & deinde ipse sibi soluit ex pecunijs Caij, quas denuo, vt soluat, accipit postea ex pecunijs Seij, quas etiam soluit ex pecunijs Mæuij, & ita hoc modo Titius gerit personam multorum: ipse enim dat pecunias, accipit, scribit literas, soluit, & exigit à seipso pecunias per quandam, vt sic dicam, circumum. Respondeo, licitum esse cambium, quia reuera Titius gerit personam multorum, ac proinde ex pecunijs vnus, soluit pecunias alterius, ac si multa personæ essent: finge enim tibi, non esse eundem Titium, sed alium quempiam esse qui dat pecunias, alium, qui accipit ex diuersis hominibus; reuera cambium hoc reale esset, si litera hinc inde ad diuersos mitterentur: ergo idem iuris est, si Titius multorum personas sustineat.

De cambio secco.

CAPVT X.

CAMBIVM siccum, vt supra dixi, reuera est mutuum, tamen cambi nomen habet. Illud vero est verè siccum cambium generatim, ex quo lucrum exigitur, & accipitur ratione solutionis ad tempus dilata.

Sed quænam sunt speciatim sicca cambia? Respondeo, hæc quæ sequuntur.

Primo, quando nullæ literæ ex loco ad locum mittuntur, sed nummularius fingit se literas misisse, vt superius dixi.

Secundo, quando literæ reipsa mittuntur ad locum, vbi pecunie soluendæ sunt, sed reuera inanes remittuntur, & redeunt, vt dixi etiam supra. Atque hæc duo cambia tanquam vsuraria, Pij V. constitutione damnantur.

Tertio, quando nummularius dat pecunias alteri, quem scit nullam pecuniam actu, vel potestate habere in loco, vel in nundinis, vbi soluturus esset: quia tunc pecunia presens commutatur cum ea, quæ nullquam est, aut esse potest.

Quæ-

Quarto, cum pecunia datur alicui, & qui dat, scit, vel credit, ibidem, non alibi esse sibi soluendam. Nauar. in *Manual. cap. 17. num. 183.*

Quinto, cum Titius dat Caio mille aureos, vt ad finem mensis restituat, eo tamen pretio, quod certo, vel probabiliter creditur esse maius futurum; quia dat, vt tantundem cum lucro recipiat. Vt si nummularius det Genuae centum aureos ea conditione, vt recipiat totidem, vbi certo, vel probabiliter ratione sunt plus valituri. Siluester *Vsura 4. num. 60.* Ioann. Baptista Lupus *tract. de Vsura. comm. 3. num. 66.* Angelus *Vsura 2. num. 54.* Medina *de Reb. per Vsura. acquisit. qu. 8. §. 9.*

Sexto, cum pecuniae dantur in nundinis, vt solvantur ad alias proximas nundinas, & pactum sit de certo, & determinato lucro solvendo, nisi pecuniae fuerint solutae: hoc enim damnatur in *Pij V. constitutione.*

Septimo, cum nummularius dat pecunias, vt sibi solvantur, non in proximis, sed in remotionibus nundinis, & ideo lucri plus exigit, quia in longioris temporis moram differet solutionem: hoc enim *Pij V. constitutione* damnatur.

Octauo, cum est cambium simul & recambium, v.g. dat non nummularius Titius pecunias Caio, vt eas sibi habeat, donec reuertatur in patriam, vbi nummos habet; vel donec adipiscatur possessionem Ecclesiae, beneficii, quod obtinuit; vel donec recipiat fructus reddituum annuorum, super quibus mora lis est: & interim nummularius fingit se illas pecunias dare in nundinis, vt sibi in alijs nundinis solvantur. Vnde toto eo tempore crescit lucrum pecuniarum. Hae cambia, & recambia damnantur in *Pij V. constitutione*, vt aiunt Nauar. in *Manuali cap. 17. num. 283.* & Ioannes Baptista Lupus *tractat. de Vsura commentario 3. num. 68.*

Item suspecta cambia censentur, cum Titius nummularius dat Caio pecunias alicubi, & quaerit ab eo, vbi eas soluturus sit. Respondet Caius, soluam tibi, vbi volueris: tunc enim solum videtur Caius pecunias mutuas petere, vt suis commodis prospiciat.

Item, cum nummularius certo, & probabiliter scit, eum qui pecunias petit, & accipit, id facere necessitate compulsum, esseque ibi soluturum, vbi nummos accipit.

Præterea, quando Caius petit à Titio nummulario pecunias, quas dicit se Venetijs soluturum, & Titius ait: Dabo, vt mihi soluas Neapoli, vbi scit Caium nullam pecuniam habere, nec alium quempiam, qui pro eo soluat.

Quaedam questiones de vniuersa cambiorum materia diluuntur.

CAPVT XI.

P R I M O quaeritur, Quid dicendum sit de viduis, alijsque hominibus, qui suas pecunias apud nummularium deponunt in negotiationem, vt lucrum in singulis nundinis nummularius ipse det? Respondeo, eos apud nummularium pecunias tripliciter posse deponere. Aut enim eas pecunias accipit nummularius in vim cambij, vt eas in nundinis soluat: aut accipit tanquam procurator illorum, vt negotium eorum gerat: aut denique accipit in societatem. Si primo modo, contractus licitus non est, quia non dant nummulario, vt in alio loco, vbi nundinae celebrantur, pecunias cum lucro recipiant, sed ibi, vbi eas dant nummulario; & in singulis nundinis sibi lucrum acquirunt, siue literæ mittantur ad nundinas, siue secus: ac proinde mutuum est nomine cambij factum, & ideo lucrum est vsurarium: Si secundo, tunc contractus est licitus, quia nummularius negotiatur tanquam procurator eorum, qui pecunias sibi dederunt. Verum si fortuito in negotiatione pecuniae perierint, suo Domino peribunt, non nummulario. Si tertio, tunc qui pecunias dant, in eum societatem cum nummulario, ac proinde iura conscientia lucri partem accipiunt, dummodo fors, quam in commune conserunt, sit

ipsorum periculo, & bona fide credant, nummularium negotiationem licitam, & honestam exercere: alioquin cum si nummularius ex sicco cambio lucrum ipsis reddiderit, id secundum conscientiam cogatur restituere.

Item, si scierint nummularium non negotiari, & tamen lucrum reddere, ac si esset ex negotiatione acquisitum, id retinere nequeunt, nisi quatenus nummularius ei soluere debet, quod ipsorum interest.

Secundo quaeritur, An iura conscientia possit lucrum accipi ex cambio sic, ratione lucri cessantis? Ioan. Baptista Lupus in *tract. de Vsura, comment. 3. §. 2. num. 68. ad finem*, sic ait: Si quis a cambio vero cessaret, & propterea lucrum, quod ex vero cambio erat percepturus, prætermitteret, coactus, vel rogatus a te, vt pecuniam tibi mutuum daret, non posset lucrum ex huiusmodi mutuo percipere. Id probat, quia lucrum cessans non debetur, nisi post moram debitoris; at in hoc casu nulla est debitoris mora.

Deinde, lucrum non cessat, nisi cum pecunia est in negotiatione posita, ex qua quis erat lucraturus. At in præsentia, pecunia nulli alteri negotiationi, nisi cambio est exposita, ergo lucrum non cessat ex cambio, siquidem pecuniam dat alteri in vim cambij.

Postremo, *Pij V. constitutione* de cambijs prohibetur, ne quis demceps lucrum certum, & determinatum audeat accipere ratione solutionis non factae. At Caietanus in *opuscul. tom. 2. tract. de cambijs cap. 1. in principio*, sentit posse tunc lucrum percipere: & ponit exemplum iniqui cambij, & lucri percepti; & postea subiicit: Nec potest excusari nisi in casu, in quo Petrus egeret illis centi ducatis, & campfor haberet in promptu verum cambium, & ad instantiam Petri, eam pecuniam ipsi daret eo pacto. Ita Caietanus, a quo non dissentit Nauar. in *tract. de Vsura num. 266. & in Manuali cap. 17. num. 283.* Hæc opinio verior est: nam ex mutuo lucrum cessans percipi potest, vt habet communis opinio: de qua re alio in loco tractatum.

Reliquum est, vt superius obieci diluamus. Ad primum argumentum respondeo, non requiri moram debitoris, factus est, pactum esse initio, vt lucrum cessans solvatur arbitrio vel iudicis, vel boni viri.

Ad secundum, pecuniam esse vero, & licito cambio expositam, à quo nummularius desistit, vt eam det mutuum alteri indigenti. Nec desistit, si illud mutuum nomine cambij simulatur, quia cambium est sicum, & nummularius à vero cambio cessat, vt suas pecunias in sicum cambium, hoc est, in mutuum det.

Ad tertium, *Pij V. solum* prohibet, ne principio pactum fiat de certo, & determinato lucro solvendo ratione eius, quod interest nummularij; non tamen prohibet, ne id pactum sit de certo lucro taxando, vel officio, & decreto iudicis, vel arbitrio alicuius alterius viri prudentis: merito noluit Pontifex id pactum de certo lucro taxando, relinquere in voluntate nummularij dantis pecunias, ne in sua causa esset iudex, & ne lucri studio, & cupiditate deciperet accipientem pecunias.

Tertio quaeritur, Quid dicendum sit in casu sequenti: Titius dedit Genuae Caio mille aureos sibi alio in loco ad primas nundinas soluendos cum lucro: sed ante tempus nundinarum Titius pecunias egeri, & ideo ius, quod habet exigendi in primis nundinis pecunias à Caio, alteri vendendum minoris curat, vt statim pretium accipiat. Quaeritur, an ipse Caius possit statim pretium offerre, quod est minus, quia anticipato soluitur? Respondeo, id tuto facere Caium non posse, quia ex cambio vero ante factio, debet mille aureos, & certum etiam lucrum in proximis nundinis soluere, ac proinde nequit hoc debitum minoris redimere, & extinguere, quia in omnem euentum debet soluere mille aureos, & lucrum. At Senus, inquit, potest ius, quod Titius in Caium habet, minoris emere, ergo & ipse Caius. Respondeo, disparere esse rationem, quia Senus ex nullo priori contractu debebat Titio mille & centum aureos; at Caius ex priori cambio, & licito cogebatur soluere Titio mille & centum aureos: ergo quauis Senus possit

possit